

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- חתומות
- ספרי העומר והגז
- השבועות
- ימי הביניים - נחלת ואילה
- ימי נדאם
- חתומות
- חתומות
- ימי הפרים
- הגדה של פסח
- חתומות
- בעניני מצוות המדיניות
- שמואל
- תנאים ונכבד
- שיר הירוש
- שבת קודש
- מידת בנימין
- שמע בעונה
- עניינים כשיס ובהלכה
- זמירות שביב
- טקולת הקלות שיעורים
- ראשית ח"א - חמאי
- מבוא, בראשית-ח
- בראשית ח"ב - יד
- קרי-תולדות
- בראשית ח"ג - ורא-והיר
- שנת ח"א - שנת-בשלח
- שנת ח"ב - סמיני-מבוא
- חתומות
- שנת ח"ג - חרומה-פקודי
- ויקרא ח"א - ויקרא-עצוב
- ויקרא ח"ב - אחרי-בחושות
- מברך ח"א - מברך-שנה
- מברך ח"ב - חודש-סני
- זכרם ח"א - זכרם-דאה
- זכרם ח"ב - ששים-זאת-זכרם

תנן להשיג: mechonbennelech@gmail.com
 בארזב נתן להשיג: 0542450220
 sales@yefenbooks.com | Warehouse:

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

פרשת שמיני - החודש תשפ"ד
גליון מס' 307

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת שמיני

[ב] מקום מזבח להקרב קרבנות ולעבודה - כלשון הרמב"ם ריש הלכות בית הבחירה: 'מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות'. ובמקביל לזה באו שתי האותות הללו ביום הקמת המשכן, להראות כי נתקבלה לרצון עבודת בנין מקדש ה' בישראל לשתי התכליות, הן כמקום למשכן ה' בתוכנו, והן כמקום לעבודתם של ישראל לפני ה'. כיסוי הענן שבפרשת פקודי "וכבוד ה' מלא את

ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים (ט, כד)

האש הזו היתה אש שמיימית שבאה לקבל את הקרבנות מאת עם ישראל, ולפיכך "וירא העם וירונו". אך מצאנו עוד אות שמיימית שהיתה ביום הקמת המשכן - כיסוי הענן, כמו שנאמר בסוף פרשת פקודי (שמות מ, לד-לה): "ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן. ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן". הרי שהיה גם אש וגם ענן.

ונראה לפי המבואר בארוכה במקו"א, כי ישנם כמה עניינים במצות הקמת המשכן, ובתוך המטרה הכללית שה' ישכון בתוך עם קרובו - כלשונות הכתובים "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", "ושכנתי בתוך בני ישראל" ועוד. נתפלגה מטרת בניין המשכן לכמה חלקים, והנה נתבאר בפרשיות אלו שניים מהם.

[א] מקום לגילוי השכינה שמשם מדבר ה' עם משה להורותו את מצוות התורה.

בגליון

פרשת שמיני

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

היכל השבת

ההכנה לשבת..... עמוד 6

בענייניא דיומא

קידוש החודש ועיבוד השנים..... עמוד 8

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גיליון זה נודב לזיכוי הרבים ע"י ידידנו הנכבד רודף צדקה וחסד, איש חמודות ורב תבונות מגדולי העושים והמעשים בכל ענייני תורה ותעודה בקהילתנו הקדושה מעמודי התווך של מכוננו ומסור במיוחד לכל מפעלות המכון

הרב ר' **דוד** בר"ש **מינצברג** שליט"א
 לרגל נישואי בנו החתן החשוב
 הרב **שמואל** הי"ו
 עב"ג בת הרב זאב **גוטנברג** שליט"א
 מתומכי מכוננו

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו.

להנצחת זכרונות "פרנס השבוע/החודש"
 אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

אדר ב' תשפ"ד

ביעות ה' יזכר

ליהודים היתה אורה - אורה זו תורה

הננו להודיע לשוחרי תורת "בן מלך"
כי במסגרת הההדרה המחודשת של כל ספרי בן מלך על המועדים, יצאה לאור
מהדורה חדשה - מותקנת מורחבת ומהודרת
של ההגדה המבוקשת שאזלה מן השוק

הגדה של פסח - בן מלך

ההגדה אשר מאירה את סדר ליל הפסח באור חדש
בו משובצים ביאורי ומאמרי רבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל
במקביל לכל מצוות והלכות סדר ליל פסח ועל כל נוסח ההגדה
בתוספת כמה מעלות במהדורה החדשה

במהדורה זו

התוכן נערך מחדש בהגהה
מודקדקת והרבה תוספות

• עמוד בסיודו חדש בהידוך ופאר רב
כראוי לשולחן מלכים

• בסוף ההגדה נדפס שיר השירים
עם ביאורי רבנו זצוק"ל
ומעלות רבות נוספות כאשר תחזינה עיניכם

משכנו וקחו לכם את אור חג הפסח

ניתן להשיג אצל הנציגים בקהילות
ובן יופץ בעו"ה בחנויות הספרים המבחרות

בברכת התורה
הנהלה המכון

הפצה ראשית משנת הספר 0504123114 מייל x5807093@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייני דיומא
שמעו ותחי נפשכם
וידו רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
הנהלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

- ספרים
- למעלה המנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על הפסח חמישי הורה
- ספרים
- על הש"ס
- ספר
- המת ומחשבה
- ביאורי סוחר
- ספר
- אמונה ומצוות
- מגאן
- תורה ודעת
- אומרים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מיתות המכון
תקופה 94 עמק המדבר

עבודת המנהל בבית מוסד
לשמוע ושיעורי רבינו
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

הבישת ספרו בן מלך
בחינת המיוחדת מרובי העולם

מלפני ההחלטה 054-8422488
כתובת ארזים ישראל 1/9
ביתר עילית
עמודה מוסד לפי סעיף 46
לתיבת הארזים
mechonbenmelech@gmail.com

אוצרות
בן מלך

המשכן" בא לציין שהמשכן נבנה עבור ביאת ה' לשכון בישראל, והנה כבוד ה' אכן מילא את המשכן. וכאן האש של מעלה כאמור "ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח" באה לומר שהמשכן נבנה לשם הקרבת הקרבנות.

והדברים מתאימים לפי הנתבאר אצלנו, כי ספר "שמות" וספר "ויקרא" עוסקים בשני הנושאים היסודיים הללו, ספר שמות - הוא ספר עם ישראל והיותו עם ה', בו מסופר על מצבם של ישראל מאז גלו למצרים עד שזכו להיגאל ולקבל את התורה ועוד זכו ונתעלו שה' השכינ' עצמו בתוכם בבנין המשכן, וספר ויקרא - הוא ספר 'תורת כהנים' העוסק בקדושת המקדש והעבודה בו, ואף הפרשיות העוסקות בריבוי מצוות ישראל מושרשות על 'קדושים תהיו' - היינו מכוח קדושת ישראל שיש להם מקדש.

ומעתה יפה נתחלקה פרשת הקמת המשכן בשני הספרים הללו, כאשר בפרשת פקודי שבספר שמות הוזכרה ירידת הענן על המשכן להעיד כי כבוד ה' מלא את המשכן, וכאן בפרשת שמיני שבספר ויקרא הוזכרה ירידת האש לאכול את עבודת הקרבנות, כנגד היות המשכן מקום המיועד להקריב קרבנות לה'. ועל זה סובבת והולכת כל פרשת שמיני דידן.

והנה גם בפרשת נשא שבספר במדבר (ז, א), חזרה ונכתבה בתורה פרשת הקמת המשכן וקרבת הנשיאים ביום הקמתו. כי עוד ישנה בחינה שלישית - שהקב"ה מתהלך לפנינו בבחינת 'מלכנו בראשנו' להשיגח עלינו ולספק צרכינו כשהוא נמצא בקרבנו, על דרך הכתוב בתהלים (קלב, יד) "פה אשב כי אויטיה, צידה ברך אברך אביוניה אשביע לחם", כלומר, הקב"ה שוכן בתוכנו כדי לספק צרכינו, ללכת לפנינו, ולהנהיג אותנו, כפי שהיה מחנה הארון יוצא עמהם למלחמה (סוטה מב.). ועל ענין זה סובב והולך כל ספר במדבר כפי שיבואר במקומו.

ומטעם זה איחרה התורה לכתוב פרשת קרבנות הנשיאים בספר במדבר דייקא, בפרשת 'ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן'. שכן בהקרבת הנשיאים על הצורה והאופי של הקרבנות, מגיגוני המלכות היא, כמשמעות דברי חז"ל במדרשות שקרבן הנשיאים נמשל לדורון הנשלח למלך (ראה תנחומא נשא עג-עח). ואופן זה של משכן מצד 'מלכות ה' עלינו', נתפרש רק בספר במדבר.

ותראה כי גם לבחינה השלישית הזו שנתגלתה בספר במדבר, היה לכך אות וציון משמים בשעת הקמת המשכן, כמו שנאמר שם (במדבר ז, פט) - "ובבוא משה אל אוהל מועד לדבר אתו, וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת אשר על ארון העדות מבין שני הכרובים וידבר אליו". שמיעת הקול הזו משמעותה שבכל עת יכול היה משה רבינו ע"ה לבוא לשאול ולהימלך בשכינה כיצד להנהיג את העם, והוא שומע את קול ה' האומר את דבריו מתוך משכנו. אשר זה נובע מצד בחינת היחס של מלכות ה' על ישראל, שהמלך נמצא ביניהם להנהיגם ולהנחותם ולהורות להם דרכם.

הרי שבנוסף לשכינת הענן על המשכן [כנגד תכלית המשכן להיות משכן ה' בתוכנו ולדבר אל משה], ולירידת האש משמים לאכול את הקרבנות [כנגד היות המשכן מקום לעבודת ה'], היתה גם שמיעת קול ה' המדבר באהל מועד ומשה היה בא לדבר אתו [כנגד היות המשכן מקום משכן המלך להנהיג את ישראל ולהשיגח עליהם]. וכל אחד מהם נתפרש בפרשה אחרת המתאימה לענין הזה שבמשכן.

* * *

ויאמר משה אל אהרן ולאעזר ולאיתמר בניו ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ולא תמתו ועל כל העדה יקצף ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה' (י, א)

הדין המבואר כאן, הוא ביסודו דינו של הכהן הגדול שאינו מתאבל על קרוביו, כדכתיב (ויקרא כא, יב) 'הכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה, ומלא את ידו ללוש את הבגדים, את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום. ועל כל נפשות מת לא יב לאביו ולאמו לא יטמא. ומן המקדש לא יצא וגו'.

וברש"י - 'ומן המקדש לא יצא, אינו הולך אחר המיטה. ועוד מכאן למדו רבותינו שכהן גדול מקריב אונן, וכן משמעו אף אם מתו אביו ואמו אינו צריך לצאת מן המקדש אלא עובד עבודה'.

והנה עיקר דין זה נאמר לכהן גדול, שכך דינו תמיד שאינו נוהג במנהגי אבילות, עד שאפילו אחר מיטת אביו אינו יוצא. שזו מהותו של כהן גדול שכל מציאותו הוא בן ביתו של ה' וקדוש לאלוהיו, ואין לו ענין פרטי אחר בחייו. אולם כהן הדיוט שפיר נטמא

לנפש שארו הקרוב אליו (שם פסוק ב). אך זאת הפעם נאמר להם שאף כהני ההדיוט ינהגו כמו הכהן גדול, וכמו שכתב הרמב"ן - 'ומשה הזהירים מכל זה הוראת שעה, ולכן צוה אל מישאל ואלצפן שיטמאו למתים הם ולא הכהנים, וצוה להם שלא יפרעו ושלא יפרומו כאביהם ולא יבכו כלל'.

והטעם להוראת שעה זו היתה מצד שמחת היום המיוחד, כמו שכתב רש"י 'אתם אל תערבבו שמחתו של מקום', כלומר שאין זה אלא ביום הזה שבו נתחנך המשכן, שנאמר לכל הכהנים לא להתאבל ולא להראות סממני אבלות.

עוד יתכן שהיה זה דין מצד עצמם של בני אהרן, שהיה יום מיוחד עבורם שבו נתקדשו והתכהנו לעבודתם, לכן היה להם דין של כהנים גדולים המוסרים עצמם לגמרי לעבודתו של מקום ביום הזה. וכעין זה כתב הרמב"ן [עיי"ש שהסתפק שיתכן שבהיותם הם עצמם משוחים בשמן המשחה, היה להם תמיד דין 'כהן גדול' לענין זה].

וזה סיום הפסוק 'ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה', כלומר מאחר שאהרן ובניו מנועים מכל ביטויי אבלות, מצד תפקידם להיות כהני ה' שבזה הם שלוחיהם של בני ישראל. הרי האבלות שהם מנמעים ממנה מוטלת על כלל ישראל, שלהם הדבר מותר, וראוי להם לבכות את השריפה, שבמימת צדיקים וגדולים כאלו.

* * *

כל מפרסת פרסה ושוסעת שסע פרסות מעלת גרה בבהמה אותה תאכלו (א, ג)

ולהלן הוא אומר: וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת על ארבע טמאים הם לכם (פסוק כז). וכן בדגים הוא אומר (פסוקים ט-י): את זה תאכלו מכל אשר במים, כל אשר לו סנפיר וקשקשת... וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת... שקץ הם לכם. ובשרץ העוף: כל שרץ העוף ההולך על ארבע שקץ הוא לכם.

יש להתבונן מה טיבם של סימנים אלו, האם הם סימנים גרידא שאין בינם ובין גורם האיסור ולא כלום, אך מכיון שכל הבהמות הטהורות מפריסות פרסה שסועה ומעלות גרה, ציינה תורה את הסימנים הללו בכדי שנוכל להכיר ולהבדיל באמצעותם בין

הטמא ובין הטהור. או שעצם ההיתר והאיסור נעוץ בהימצאותם או אי הימצאותם של הסימנים האמורים.

שלפי הצד הראשון, סיבת האיסור לאכול בעלי חיים הללו, אינה ידועה ומפורשת, כי הסימנים הם רק הדרך להכיר אותם. ולפי הצד השני, הסימנים הללו בעצמם הם גורמי הכשרות או אי הכשרות של בעלי החיים, שכאשר בהמה מפרסת פרסה שסועה ומעלת גרה - וכן בדגים ושאר מינים לפי סימניהם - בכך היא טהורה וכשרה לאכילה, וזו שאינה מפרסת פרסה וצורת אכילתה איננה בהעלאת גרה, זהו עצם השיקוץ הגורם לאיסור.

והנה שינוי במתני' (נדה נא:), כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ואמרו בגמרא, ולכתוב רחמנא קשקשת ולא בעי סנפיר, א"ר אבהו וכן תנא דבי רבי ישמעאל יגדיל תורה ויאדיר. ואם נימא שאלו הם סימנים גרידא מה שייך כאן הגדלת והאדרת התורה, הלא אם כל מהות הסימנים כאמצעי היכר בלבד, מה תורה ומה האדרה יש בהוספת סימן היכר מיותר שגם בלעדיו אפשר להכיר היטב בין הטמא ובין הטהור. אלא נראה מכאן שהסנפיר והקשקשת הם שגורמים להיות לדג טהור, ומאחר שהסימנים הם גורמי הטהרה הרי הם גופי תורה עצמה, ובוה הגדיל ה' תורה במה שהורה לנו בתורתו שסיבת הטהרה נעוצה בסנפיר בקשקשת.

ועיין שם בריטב"א שכתב, פירוש דלסמוך בוודאי בקשקשת סגי לן, ומיהא כתב רחמנא סנפיר משום דלא סגיא דלא להוי התם כיון שיש שם קשקשת, ואולי הוא גם כן גורם טהרתו ואף על פי שהוא לבדו אינו גורם טהרה, עכ"ל. והיינו כאמור, שלמרות שניתן להכיר את הדג הטהור לפי קשקשיו כדי להבדיל בינו ובין הטמא, מכל מקום הוסיפה התורה במנין סימניו את הסנפיר, להורות לנו שלא רק הקשקשת היא הגורמת לטהרות, אלא שיש לה גורם נוסף והוא הסנפיר.

וכל זה בכלל 'יגדיל תורה ויאדיר' שהתורה מאדירה לומר האמת כפי שהיא, שסיבת ורעיון הטהרה תלוי בשני גורמים אלה - 'סנפיר וקשקשת', ולא רק באחד מהם, ולכך מוסיף ומגלה לנו שאף הסנפיר בכלל סימני הטהרה, ורק כך זכינו לדעת יותר גדר וסיבת הטהרה.

יותר מזה מצינו בחז"ל (תורת כהנים שמיני ג, ב) שאמרו על מה שכתוב בתורה (פסוק ח) "מבשרם לא תאכלו" - אין לי אלא אלו בלבד [גמל שפן וארנבת - שיש להם רק סימן אחד], שאר בהמה טמאה מניין, ודין הוא ומה אם אלו שיש בהן סימני טהרה הרי הן בלא תעשה על אכילתן, שאר בהמה טמאה לא כל שכן, נמצאו הגמל והארנבת והשפן והחזיר מן הכתוב ושאר בהמה טמאה מקל וחומר, ע"כ. מכאן, שהגדירו חכמינו את בעלי סימן אחד כמי שיש בהם צד טהרה, ולכן כיון שיש בהם סיבה אחת לטהרה שייך לדון מכך קל וחומר, אבל אם אין סימני הטהרה אלא סימן היכר בעלמא, מה מעליותא היא שיש בהם סימן אחד הרי כל עוד שאין לבהמה את שני הסימנים הנדרשים, הרי היא בהמה טמאה ואסורה כשאר הבהמות האסורות, ולמאי נפק"מ אם חסר בה סימן אחד או שניים.

אלא מוכח מכאן כאמור, שהסימנים עצמם הם אשר גורמים לבעל חי להיות אסור או מותר, ולכן עצם הדבר שיש בהם סימן אחד מורה שיש בהם בכל זאת צד של טהרה, וא"כ בע"ח שיש להם סימן אחד שיקוצם פחות מאלו שאין בהם שום סימן. ולכן דרשו חז"ל מק"ו ומה אלו שיש בהם סימן טהרה אחד - כלומר יש בהם קצת סיבה לטהרה - הם בלא תעשה, שאר בהמות שאין בהם שום צד טהרה דין הוא שיהיו קיימים בלא תעשה.

גם משמעות פשוטות לשון התורה מורה כן, במה שהוצרכה התורה להדגיש מה הם הסימנים להיות, והכתוב כופל עצמו ומפרט שהעדר הסימנים הוא סיבה לטומאה, שקץ הוא ולא יאכל - "את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס טמא הוא. ואת השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה לא יפריס טמא הוא לכם. ואת הארנבת וגו' ואת החזיר וגו'" (פסוקים ד-ו). הרי שייחסה תורה את איסורם של אלו לאי הימצאות שני הסימנים, כי בהיות שאין להם הסימנים הללו שקץ הם לנו. ונקטה בלשון 'כי', שאילו היה זה סימן בעלמא לא היה נופל בו לשון 'כי'. ומשמע להדיא, כי הסימנים הללו הם הסיבה והטעם לטהרת המאכלים או לטומאתם. וכן ביתר המינים - "כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים שקץ הוא לכם" (פסוק יב), "וכל הולך על כפיו... טמאים הם לכם" (פסוק כז), כלומר אי הימצאות הסנפיר והקשקשת, וההליכה על כפיים היא עצם השיקוץ.

אכן הרמב"ם בחבורו מורה נבוכים (ח"ג פרק מח) כתב בזה הלשון: ודע, שאלו הסימנים, רוצה לומר העלאת גרה ושסיעת פרסה בבהמות, וסנפיר וקשקשת בדגים, אין מציאותם סיבת ההיתר ולא העדרם סיבת האיסור, ואמנם הם סימן יודע בו המין המשובח מן המין המגונה, עכ"ל. אמנם דברינו דלעיל מיוסדים על דברי הגמרא והתו"כ, וכמו שכתב הריטב"א דהסימנים הם גורם להיתר.

מבשרם לא תגעו ונבלתם לא תגעו טמאים הם לכם (א, ח)

בעלי החיים הטמאים - אינם מטמאים אלא במותם, אבל מחיים אין בהם טומאה כלל. ויש להתבונן בזה, שהרי טומאה זו אין גדרה כטומאת נבילה הבאה כתוצאה מעצם המיתה [שטומאה זו ישנה גם בבהמות טהורות], אלא טומאה עצמית מצד מינם יש בהם, ומדוע אפוא לא יטמאו בחייהם כדרך שטמאים במיתתם.

ונראה כי טומאת נבלתם של המינים הטמאים, נובעת מתוך שהם מאוסים למאכל, ולכן רק כשהם מוגדרים כמאכל אזי טמאים, כן שהן הטומאה והן איסור האכילה שבהם, שרשם אחד הוא - בהיותם נחשבים כ'מאכל טמא'. ומה הטעם לא יטמאו מצד תורת מאכל שעליהם כי אם במותם, שאז לא נותר מהם אלא בשר שהוא 'מאכל' והרי הם טמאים, אבל כשרוח החיים עדיין באפם - אינם מוגדרים עדיין כמאכל, ולכן אין בהם כל טומאה.

וכל עיקר טומאתם אינו אלא לעניין מאכל, כשם שחסרון סימני הטהרה שבהם מגרע אותם מלהיותם עומדים לאכילה לבני ישראל, שהרי הם טמאים ומשוקצים לאכילה. אבל אין זו טומאה בגופו של בעל החי בעמידתם כחיה בעלמא, שכשהחמור והגמל חיים הלא אין בהם שום סרך טומאה המטמאת.

מאותו הטעם והענין, גם כשהיא נבילה איננה מטמאת אלא בחלקים הללו שיש עליהם תורת 'מאכל', אבל החלקים הבלתי ראויים לאכילה, אף שהם במציאות מחלקי הנבילה אינם מטמאים טומאת נבילה, מכיון שאין שם מאכל עליהם. שכך שנינו (חולין קיז:) - 'העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידין והקרנים והטלפים - מצטרפין לטמא טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבילות'.

כמו"כ מצינו, שנבילה שבשרה הבאיש עד שנפסל מאכילת כלב, שוב אינה מטמאת משום נבילה. ולא זו בלבד, אלא 'הראויה לגר קרויה נבילה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה' (בכורות כג: ועיין רמב"ם אבות הטומאה א, יג). כללו של דבר: כל שיש לו שם 'מאכל', הריהו נחשב בנבלתו 'מאכל טמא', ולכן מטמא טומאת נבילה. וכל שאין לו שם מאכל, או שבטלה ממנו תורת מאכל, אינו מטמא משום נבילה.

אך דבר פלא מצינו בחלב הנבילה, כי נבלת בהמה טהורה - חלבה טהור מטומאת נבילה, ואילו בבהמה טמאה ובחיה [אף הטהורה] - גם החלב טמא בטומאת נבילה. ואמנם דרשוהו חכמים מן המקראות, אך גדר הדברים צריך תלמוד רב, מה נשתנה חלב הטמאה מחלב הטהורה, הרי מאחר שאין הדבר תלוי אלא אם נחשב כמאכל או לא, מה לי טהורה ומה לי טמאה. ממה נפשך, אם החלב הוא חלק המוגדר כמאכל - היה לו לטמאות גם בבהמה טהורה שדין חלבה כדין בשרה שהוא מטמא. ואם החלב אינו חלק המוגדר כמאכל - אם כן לא היה לו

לטמאות בשום מקום, גם לא בבהמה טמאה ובחיה, כדרך שהעור והעצמות והגידין אינם מטמאים מטעם זה בכל בעלי החיים.

והנראה בזה, כי החלב אכן נחשב כחלק הראוי לאכילה, וביסודו תורת מאכל עליו, אלא שחלב הבהמה הטהורה יצא מן הכלל, משום שגם במצבו המתוקן אסרתו תורה באכילה כי מיועד הוא להקרבה, ולכן נתבטלה ממנו תורת מאכל, עד שאינו מוגדר בנבלתו 'מאכל טמא'. ולמרות שכל חלב נבילה בין של טהורה בין של טמאה אסור באכילה, מכל מקום כאשר הגידון הוא אם יש עליו 'תורת מאכל', על מנת שבנבלתו יהא מוגדר כמאכל טמא - כאן שונה חלב הבהמה הטהורה משאר החלבים, כי מתוך שאסרתו תורה בכל ענין - נשתנה גדרו ופקע ממנו תורת 'מאכל'. אבל החיה [אף הטהורה] או הבהמה הטמאה, תורת המאכל שבחלביהם במקומה עומדת, ואיסורם באכילה הוא רק בשל היותם 'מאכל טמא', ולכן אף מטמאים טומאת נבילה.

היכל השבת

ההכנה לשבת

כלים נאים, בשעה שהוא יוצא לשוק הוא לובשם אבל בשעה שהוא עומד לבשל פושט את היפים ולובש מקורעים וכו', אבל לפני הקב"ה בשעה שכהן גורף את המזבח ומדשנו היה לובש כלים מעולים וכו', להודיעך שאין גאווה לפני המקום' (במדבר ד, ט).

ועיין שם בגמרא - 'רב אבהו הוה יתיב אתכתקא דשינא ומושיף נורא' (יושב בכסא חשוב של שן ומשם נופח האש לכבוד שבת). והיינו שהראה בזה שאפילו מלאכת עבדות כמו נפיחת האש, כאשר היא לכבוד שבת היא יקרה בעיניו, ועושה אותה בדרך חשיבות על כסא כבוד.

לוא עלי ואני פורע

בגמרא - 'מאי כי חדות ה' היא מעוזכם', אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר רבי שמעון אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, בני לוא עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע' (ביצה טו:).

והכינו את אשר יביאו

אמרו בגמרא (שבת קיט). שגדולי האמוראים התעסקו בעצמם בהכנות לשבת קודש. וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות שבת פ"ל ה"ו) - 'אע"פ שהיה אדם חשוב ביותר ואין דרכו ליקח דברים מן השוק ולא להתעסק במלאכות שבבית, חייב לעשות דברים שהן לצורך השבת בגופו, שזהו כבודו... וכל המרבה בדבר זה הרי זה משובח'.

וטעם הדבר הוא, מכיון שכבוד השבת הוא כבוד ה', ובמקום שמתעסקים בכבוד ה' אין מקום להסתכל על כבודו כלל, ואדרבה זהו כבודו. וכעין שמצינו בדוד המלך שהיה מפזז ומכרכר ומבוזה עצמו לפני הארון לכבוד ה', ואמר - 'ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני' (שמואל ב' ו, כב), וכמו שכתב הרמב"ם לגבי זה (הלכות לולב פ"ח ה"ט"ו) - 'וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה'. וכעין דאיתא במדרש - 'בשר ודם יש לו

מלאכתך, פירוש הצריכה לך, לשישי, ולשביעי, על דרך אומרו (שם) ועשת את התבואה לשלש השנים, כי מבטיח ה' לשומרי מצותיו. והן הן הדברים.

אמנם בענין הוצאות שבת יש ענין יותר נעלה ועמוק, כי השבת הוא יום חדותו וחגיגתו של הקב"ה, ומה שציוונו לעשותו יש בזה עומק שהוא מעלה אותנו אליו לעשות את השבת שלו, והארכנו בזה בכמה מקומות על פי דברי המכילתא 'כי את היא ביני וביניכם - כמלך ומטרוניתא שמסבים זה עם זה'.

ונמצא שהוא סעודת המלך, וכלשון הזהיר 'דא היא סעודתא דמלכא', אלא שעלינו מוטל התפקיד להכין סעודה קדושה זו, ואם כן בוודאי שכל ההוצאות של סעודת המלך הם מאוצר המלך. ודומה הדבר לאדון המצוה את עבדו וממנה אותו לערוך את שולחנו, שזוקף את כל ההוצאות על חשבונו של האדון.

והוא פשטות משמעות הלשון - 'לוו עלי ואני פורע', ובוזרה - 'ההוא בר נש דאכיל ושותי וחדי, כל מאי דאפיק למיכל ולמשתי, הוא ילוונו לקב"ה בהלוואה, ואיהו יהיב ליה כפלי כפליים מכל מאי דאפיק בהאי' (פקודי רנה).

טועמיה חיים זכו

במגן אברהם (או"ח סימן רנ סק"א) מובא בשם כתבי האריז"ל שמצוה לטעום התבשילין בערב שבת, וצריך לטעום מכל תבשיל. ועיין משנ"ב (סק"ב) שכתב בשם אליה רבה שהטעם הוא כדי לתקנו יפה כהוגן, אולם ב'שער הציון' כתב על זה שבספר 'שולחן שלמה' משמע דעצם הטעימה היא מצוה. ומביא שם במשנה ברורה שב'שולחן שלמה' כתב רמז לזה 'טועמיה חיים זכו'. [וכן איתא בשער הכוונות - 'זוה סוד 'טועמיה חיים זכו', כי כל הטועם התבשילין של שבת מערב שבת זוכה לחיים עליונים!].

והנה לפי הפשטות שהטעימה היא חלק מהכנה לשבת, שמצד חשיבות השבת הוא מעיין לראות אם טעם המאכלים ערב כראוי לכבוד שבת, הרי סגי לכך בטעימה כלשהו, וגם אין צריך שיהא כל אחד טועם, אלא די שאחד מבני הבית יהא טועם מכל מין וקדירה.

אכן לפי הנ"ל שהטעימה עצמה היא מצוה, א"כ המצוה היא על כל אחד ואחד, ואכן כן מנהג חסידים ואנשי מעשה שכולם טועמים ממאכלי השבת, והעיין בזה הוא להראות חביבות וכבוד לשבת המתקרבת,

והנה הפשטות בזה הוא על פי מה שנתבאר כבר, שאחד מיסודות השבת שברכו ה' ליום השביעי והוא 'יום ברכה', וזהו אחד מחלקי ברכתו שהכל מצוי בלי טורח, שאף שאין עוסקים במלאכה ביום השביעי, כל צרכיו מצויים מאליו. [ובדומה לשבת הארץ שנת השביעית, שאין זורעים ואוספים את תבואתם, והקב"ה מצוה את ברכתו בשנה השישית, שעל ידי עבודה של שנה אחת האדמה עושה תבואה של השנה השישית והשביעית גם יחד].

וכפי שהיה במן שלא היה צריך לטרוח וללקוט עבור שבת, אלא כאשר לקטו את העומר של יום השישי נמצא מאליו לחם משנה. אך לא רק בתקופת ירידת המן היה דבר זה, אלא בכל הזמנים נמשך סדר זה כעין שהיה במן, וכלשון האבן עזרא בזמר 'כי אשמרה שבת' - 'הנה לדור ראשון נתן קדושי, מופת בתת לחם משנה בששי, ככה בכל ששי יכפיל מזוני'.

ולא רק ההוצאות הרגילות כמו בכל יום, אלא גם תוספת ההוצאות הרבות הנעשות לכבודו של יום, גם כן ניתן בהם ברכה מיוחדת. כדאיתא במדרש - 'ברכו מפני היציאה' (בר"ר יא, ג).

כלומר ביום השבת יש בו ברכה מיוחדת, שאין האדם נפסד ממה שמחסיר יום ממלאכה ועמל, אלא צרכי השבת ניתנים ומוכנים לאדם על ידי עבודתו שעובד עבור צרכי ששת הימים, ובאופן מופלא וניסי הוא מוצא שיש בה די גם עבור היום השביעי, כלומר שפעולתו ועסקיו מתברכים בברכה מיוחדת, והעבודה בששת הימים מוציאה פירות לכל צרכי שבעת הימים.

כלומר צרכי השבת אינם מבוססים על צמצום והפחתה ממה שראוי לו בימות החול, כי צרכי שבת אינם מגרעים ממה שנגזר עליו שיהיה לו כל השבוע, אלא באים בתור הוספה.

ועיין ב'אור החיים' פרשת יתרו (שמות כ, ט) - 'ששת ימים תעבוד וגו' צריך לדעת לאיזה ענין יצו ה' לעבוד בששת ימים, גם מה היא כוונתו באומרו ועשית כל מלאכתך, ונראה כי יכוון על דרך מאמר הכתוב בפרשת בהר סיני (ויקרא כה כ) וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו', וצוית את ברכתך, והם הדברים הנאמרים כאן, לפי מה שקדם לומר זכור את יום השבת לקדשו, שאין בו דברי חול, אם כן העושה ואוכל דבר יום ביומו, מה יאכל ביום המקודש, לזה אמר ששת ימים לבד תעבוד, ובהם תעשה כל

אמנם יש הבדל בין סעודות השבת עצמה לסעודה של ערב שבת. כי בשבת, בכל אופן הסעודה היא סעודה של מצווה, וגם בלא כוונה הרי התענג בשבת. אבל כדי שתהיה סעודת יום השישי במעלה זו, צריך אמנם לכוון את לבו להרגשה הנכונה שמתאווה להרגיש קדושת השבת, כי בלא כוונה הרי זו סתם סעודת יום חול. ולכאורה כך הם פני הדברים גם בסעודת מלווה מלכה במוצאי שבת, שהכוונה היא שמקדשת את הסעודה ומקשרת אותה עם כבוד השבת.

שכבר חפצים לטעום ממאכליה. וביתר עומק יש בזה ביטוי לתשוקה וייחול לקדושת השבת, שכאשר מתקרב יום השבת כבר מתחילים לחוש את פעמי קדושתה, וכבר ניתן להתחיל קצת להיכנס להשראת רוחה, וכאילו ממשיכים מהארת השבת אל יום השישי. ועם התנוצצות קירבת השבת, מתענגים מבוא השבת וטועמים ממאכליה, בבחינת טעימה מן השבת עצמה. ועל זה רמז האריז"ל בדבריו 'טועמיה חיים זכו'. וכאשר הטעימה היא מצד הרגשה זו, יש מקום לאכילה שיש בה יותר מכדי טעימה כלשהי.

בעניינא דיומא

קידוש החודש ועיבור השנים

המצוה לקבוע חדשים

הם שנים פשוטות של י"ב חודש, ואלו שנים הם מעוברות של י"ג חודש. והוא נלמד מעצם המצוה לקבוע חודש ראשון לחדשי השנה.

כי הנה, עצם המושג 'חדשי השנה' צריך תלמוד, שהרי החודש והשנה הם שני מחזורי זמן נפרדים שאין ביניהם קשר טבעי, החודש הוא פרק זמן במהלך הלבנה, והשנה היא פרק זמן במהלך החמה, מחזור הלבנה מתחדש בכל כ"ט יום ומעט יותר מי"ב שעות, עם התחדשות אור הלבנה כדרכה, ומחזור החמה נשלם בכל שס"ה ימים כאשר האקלימיים חוזרים על עצמם - מן החריש אל החריש, מן האסיף אל האסיף וכיו"ב.

שני פרקי הזמן הללו - החודש והשנה - שונים גם באופי קביעתם, כי בעוד שהחודש יש לו תחילה וסוף טבעי, ממולד הלבנה עד מולדה בשנית, הרי שהשנה סובבת כמעגל שאין לו תחילה וסוף טבעי [ראה רש"י (שמות לד, כב) 'תקופת השנה - שהיא בחזרת השנה, בתחילת השנה הבאה. תקופת - לשון מסיבה והקפה], ונקודת התחלפות השנה עשויה להיקבע בכל נקודת זמן שהיא, אם מן הקציר אל הקציר, אם מן האסיף אל האסיף, אם מן הזריעה עד הזריעה.

גדרי מצות עיבור שנים

ההגדרה 'חדשי השנה' באה אפוא להרכיב שני צירי זמן ולקשרם זה בזה, ואף שלא נתפרש כאן כמה חדשים יש בכל שנה, אזי כיון שאנו מוצאים כי שנה

'החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה' (יב, ב). וכתב רש"י - 'החודש הזה - הראהו לבנה בחידושה ואמר לו כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חודש. ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, על חודש ניסן אמר לו, זה יהיה ראש לסדר מנין החדשים, שיהא אייר קרוי שני, סיון שלישי'.

כלומר, על החודש הזה שבו הם עומדים אמר לו, כי הוא יהיה החודש הראשון לחדשי השנה. והגם שלא נתפרש כאן באיזה חודש עמדו אז ישראל, הרי שסמך הכתוב על האמור להלן (ג, ד) 'היום אתם יוצאים בחודש האביב' - שהוא חודש מוגדר וידוע בתחילת ימות החמה, בחודש שהתבואה מתמלאת בו בַּאֲבִיבָה (עפ"י רש"י שמות כג, טו).

והנה הטעם שהציווי לקדש חדשים על פי הראיה מקומו כאן, היינו משום שבפרשה זו כשהתורה מצווה לתת משמעות לחדשים ולמנותם במספר, נצטוו גם על קביעות מסגרת החודש עצמו. ודרשו מהכתוב 'לכם' שהדבר תלוי בקביעת בית דין של עם ישראל, כי מכיון שהמנין הזה הוא לרגל יצירת עם ישראל, מצד מציאותם המיוחדת כעם, ועל כן אף קביעות החודש תלוי בהם.

'חדשי השנה' - איחוד ציר זמני החודש והשנה

נוסף על קידוש חדשים למדו מכתוב זה על קביעות השנים, דהיינו שבית דין יקבעו, אלו שנים

כלומר שכאשר מתקבץ מן הפרש של י"א יום - של תוספת שנת החמה על י"ב חדשי לבנה - כדי מידת חודש שלם, אזי מוסיפים עוד חודש לשנה.

וכך כתב הרמב"ם בהלכות קידוש החודש - 'חדשי השנה הם חדשי הלבנה שנאמר 'עולת חודש בחדשו', ונאמר 'החודש הזה לכם ראש חדשים', כך אמרו חכמים הראה לו הקב"ה למשה במראה הנבואה דמות לבנה ואמר לו כזה ראה וקדש, והשנים שאנו מחשבין הם שני החמה, שנאמר 'שמור את חודש האביב'. וכמה יתירה שנת החמה על שנת הלבנה, קרוב מאחד עשר יום, לפיכך כשיתקבץ מן התוספת הזאת כמו שלושים יום, או פחות מעט או יתר מעט, מוסיפין חודש אחד ועושין אותה השנה שלשה עשר חודש, והיא הנקראת שנה מעוברת' (פ"א ה"א).

קידוש שנים על פי בית דין

ומעתה, אחר שיש שנים של י"ב חדשים ויש שנים של י"ג חדשים, מסרה התורה את הדבר לבית דין הגדול, שהם יקבעו איזה שנה תהיה שנה פשוטה של י"ב חודש, ואיזה שנה צריך לעבר ותהיה של י"ג חודש, ובגמרא (סנהדרין יא) נאמרו כללי ההלכות המסורים לבית דין, שעל פיהם הם קובעים את עיבורי השנים.

והנה מאחר שרוב השנים הם של י"ב חדשים, על כן אם בית דין לא קבעו על השנה שתהא שנה מעוברת אזי נשאר שנת השנה בת י"ב חדשים כמו רוב השנים, דהיינו שהחודש הבא אחרי החודש השנים-עשר, יהא החודש הראשון של השנה החדשה, שהוא חודש ניסן. ורק בכדי לקבוע שהשנה היא של י"ג חדשים, צריך קביעות בית דין על עיבור השנה, שעל ידי כך יהא נמנה החודש הבא על השנה הקודמת.

ומצינו חידוש מיוחד בגדרי עיבור השנים, כי לאחר תום שנים עשר החדשים, כל עוד שהחודש השלשה-עשר עדיין נכנס בזמן האביב [ואפילו רק בחלקו, כגון בסוף השנה הראשונה כשראש החודש מקדימו ב"א יום, או בכ"ב יום בסוף השנה השנית], עדיין יש להניח את החודש להיקבע מאליו כראשון לשנה הבאה, אבל בסוף השנה השלישית, כשהחודש השלשה-עשר מקדים את זמן האביב בל"ג יום, באופן שלא יחול האביב במשך אותו החודש כלל, הרי אף על פי שכלפי מחזור השנה עצמה, היה נכון ומדויק יותר להקדים את סופה ב"א יום מאשר לאחרו כבעשרים יום, מכל מקום, כדי שלא יקדים החודש

תמימה (ס"ה יום) שוה בארכה לשנים עשר חדשים ועוד י"א ימים. אזי כאשר אנו באים לקבוע סדר השנים, עומד בפנינו קושי, משום שכאמור שנת החמה אינה מתחלקת לחדשים שלמים של לבנה. ולכן אין אנו יכולים להשתמש עבור קביעת השנים על פי סדרי שני מאורות השמים כפי שהם, שיהיו לנו על פיהם גם חדשים וגם שנים שישתלבו יחדיו. שהרי כעבור י"ב חדשי לבנה יעברו י"ב פעמים כ"ט ומחצה שהם שנ"ד יום, ועדיין לא נסתיימה שנת החמה שהיא ס"ה ימים, ונמצא שחסרים לנו עדיין י"א יום. ואם נמתין חודש נוסף שיהיו י"ג חדשים, אזי כבר יהיו לנו שפ"ג ימים. שהם שמונה עשר יום יתר על שנת החמה.

ועל כן כאשר באים לקבוע סדר שנים, ישנם שתי אפשרויות א. לקבוע את השנה על פי מחזור החמה, ואז נהיה מוכרחים לוותר על חשבון חדשי הלבנה, [ואם נרצה בכל זאת לחלק את השנה ל"ב פרקי זמן קצרים, יהיה עלינו לקבוע חלוקה מלאכותית של 'חדשים' שאין לה בסיס במהלך הלבנה]. אפשרות ב. לקבוע את השנה על פי י"ב מחזורי לבנה, ואז יהיו לנו חדשים מסודרים וקבועים במציאות סדר העולם, אולם לא נוכל למנות יחד עמם שנה על פי מחזור החמה, שכן כאמור אין החשבון תואם, ובהכרח נעשה שנה שאינה תואמת את שנת החמה אלא שנה הסכמית מלאכותית של י"ב חדשי לבנה.

אי אתה מונה ימים לשנים

והנה אי אפשר לפתור את הדבר על ידי קביעת התחלת השנה באמצע החודש, דהיינו שתהיה השנה של י"ב חדשים וי"א יום. משום שלמדים מן הכתוב שאין קובעים שנים אלא מחדשים שלמים, ואין להתחיל שנה אלא בתחילת חודש.

וכדאמרו בגמרא - 'ואמר רבי אבא אמר שמואל מנין שאין מונין ימים לשנים, שנאמר לחדשי השנה, חדשים אתה מונה לשנים ואי אתה מונה ימים לשנים' (מגילה ה.). והטעם פשוט, שאין ראוי להתחיל שנה באמצע החודש.

ומכיוון שמוטל עלינו לשלב את שני המחזורים של החמה והלבנה, ולהרכיבם לסדר זמנים מאוחד. אזי הפתרון לתקן את אי-ההתאמה שבין שני המחזורים, הוא על ידי שעושים שני סוגי שנים, שנה פשוטה של י"ב חדשים, ושנה מעוברת של י"ג חדשים. דהיינו שאחת לשלש או שתי שנים אנו מעברים את השנה,

הראשון את זמן האביב, מכריעים בית דין את החודש הזה אחר מיעוטו ולא אחר רובו, שלא יהיה החודש הזה ראשון לשנה הבאה - אלא אחרון לשנה החולפת.

מצות קידוש החודש

וכמו כן מצינו בקביעות החדשים שמשנתית מחודש לחודש, שצריכים קביעות בית דין. דמאחר שהחודש של מהלך הלבנה במציאות הוא של כ"ט יום וי"ב שעות ותשצ"ג חלקים, וכשם שאין השנה מתחלקת לחצאי חדשים כך אין החודש מתחלק לחצאי ימים, כמו שדרשו בגמרא - 'מנין שאין מחשבין שעות לחדשים, שנאמר עד חודש ימים, ימים אתה מחשב לחדשים, ואי אתה מחשב שעות לחדשים' (מגילה ה.), ולכן אי אפשר לעשות אלא או חודש של כ"ט יום או חודש של ל' יום. על כן מהלכות קידוש חדשים, שיהיו חלק מהחדשים מלאים שהם ל' יום, והיו חלק מהחדשים חסרים שהם רק כ"ט יום, וישלימו אלו את אלו.

ומכיון שישנם חדשים כאלו וחדשים כאלו, מוטל בקביעות הדבר על בי"ד, והיינו שכשצריך לעשות חודש חסר, בית דין קובע שהחודש המסתיים עתה הוא חודש חסר, כלומר שביום ה' שלו כבר יתחיל חודש חדש, [והיינו על פי הראיה וכל הכללים המבוארים במסכת ר"ה], שאם לא יקדשו את יום השלושים ולא יקבעוהו לר"ח, ימשיך החודש העבר ויהיה חודש מלא בן שלושים יום, ורק למחרת דהיינו ביום ה"א יתחיל החודש הבא.

אולם כאשר החודש מלא, אין צורך לבית דין לקדש את ר"ח, שהרי כשבא היום השלושים ואחד, וודאי שהוא כבר ראש חודש ומתחיל החודש הבא, כי הרי לא יתכן חודש יותר משלושים יום. וכך אמרו במשנה - 'בין שנראה בזמנו, בין שלא נראה בזמנו, מקדשין אותו, רבי אלעזר ברבי צדוק אומר, אם לא נראה בזמנו, אין מקדשין אותו, שכבר קידשוהו שמיים' (ראש השנה כד.). ובגמרא שם פסקו - 'הלכה כרבי אלעזר ברבי צדוק'.

וזה הכוונה במה שאמרו 'שכבר קידשוהו שמיים'. כלומר שכבר נתקדש מאליו, שהרי הוא וודאי ראש חודש. ואף לת"ק דס"ל דבעינן לקדשו, הוא רק למצוה, אבל אינו מעכב את חלות 'ראש חודש' מלחול ביום השלושים ואחד.

והנה אמרו במשנה - 'אתם אפילו שוגגין, אתם אפילו מזידין, אתם אפילו מוטעין' (ראש השנה כה.).

כלומר שאף שקביעות החודש תלויה במולד הלבנה, בכל זאת אם קבעו את החודש שלא במדויק, גם אז חלה הקביעות והחודש מקודש. והביאור בזה הוא שמכיון שכאמור החודש אינו מדויק במנין ימים, והלבנה פעמים מתחדשת ביום ה' ופעמים ביום ה"א, לכן מסרה התורה קביעות ראש החודש לבית דין, שבהם תלוי הדבר לקבוע באיזה יום מימים אלו הוא ראש חודש. [כי אפילו אם נתחדשה הלבנה ביום השני, הרי גם היום הזה קרוב הוא לחידושה ושייך לעשותו ראש חודש]. ואף שמוטל על בית דין לדייק ולהעמיד קביעותם על פי ראיית העדים במולד הלבנה, דין זה אינו אלא מצוה לכתחילה, ובדיעבד חלה קביעותם אף שלא דייקו בזה.

חודש צריך בי"ד לחודש חסר ובשנה צריך בית דין לעיבור החודש

והנה לגבי קידוש חדשים, צריכים בית דין לקבוע ולקדש רק אם הוא חודש חסר, ואם לא יקדשו אזי מאליו יתמשך החודש על שלושים יום ויהיה חודש מעובר, ואילו לגבי עיבור שנים הדבר הוא להיפך, שאם בית דין לא יקבעו לעבר את השנה, הרי מאליה תהיה זו שנה פשוטה של י"ב חודש. ורק בכדי להאריך ולעבר את השנה צריך קביעות בית דין.

והטעם הוא כמו שנתבאר, דלגבי עיבור שנים, מכיון שרוב השנים הם פשוטות, לכן כשאין קביעות בית דין נשארת השנה כפי הרוב, שהיא שנה פשוטה. אבל בחדשים, שרוב החדשים הם מלאים, [מאחר שהחשבון הוא כ"ט יום וי"ב שעות ועוד תשצ"ג חלקים, וכאשר מתקבץ מתוספת זו יום שלם, בעיני להוסיף עוד חודש מעובר], לכן כשאין קביעות בית דין נשאר הדבר על פי הרוב, והחודש הוא מלא.

ואפשר להגדיר הדברים בסגנון נוסף. כי 'שנה' משמעותה מחזור שנתי של החמה שמקיפה את כל סוגי האקלים, וכאשר עברו י"ב חדשים - שהם שני"ד יום - באופן טבעי ראוי לעשותו שנה, ואף שחסרים י"א יום לשנת החמה המלאה, בכל זאת יותר נכון לקבוע שנה של י"ב חודש למרות החריגה של י"א יום, מאשר להמתין ולעשותה שנה של י"ג חדשים, שאז מידת השנה תחרוג במידה רבה יותר, דהיינו י"ט יום יותר משנת החמה האמיתית.

ולכן באופן טבעי השנה היא י"ב חדשים, ורק כאשר נוצר הצורך לעבר את השנה, דהיינו לאחר

י"ב פעמים ל', דהיינו ש"ס יום. וצריך לדעת הטעם שבחודש הלבנה ניכרת מגמה להפחית ולמעט את מספר ימיה, ואילו בשנת החמה המגמה היתה להגדיל ולהרבות את ימיה.

ויש לברר על דרך האגדה שהדברים קשורים למה שאמרו חז"ל שהלבנה נענשה משום שהתלוננה על סדר הבריאה שברא הקב"ה, כדאייתא בגמרא (חולין ט:): 'אמרה ירח לפני הקב"ה רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה לך ומעטי את עצמך'. ויש לומר שכשם שנפגמה הלבנה ונחסרה באורה, כך גם חסרה במידת ימיה, שלא יהיו שלושים יום שלמים. ולעומת זאת החמה שלא התלוננה, מלאו ימיה ונתוספו במידה גדושה.

ואולי כל אותם ימים ושעות שנחסרו מחדשי הלבנה הם אלו שנתוספו על שנת החמה, מעבר למידה שהיתה ראויה לה אילו היו משתווים שני המחזורים, דהיינו ש"ס יום. כי חמש הימים הנוספים שיש בשנת חמה שהם שס"ה, הם בערך השיעור שנחסר מ"ב חדשי לבנה שלמים.

התודה והכרה ללידינו הנעלים
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב ללידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

הרב **דוד לב** שליט"א
לרגל נישואי הבן עב"ג למזל"ט

ברכת מזל טוב ללידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

הרה"ג ר' **צבי לוי** שליט"א
לרגל אירוסי הבת עב"ג למזל"ט

ברכת מזל טוב ללידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

הרב **שלמה למברגר** שליט"א
לרגל הולדת הבת למזל"ט

ברכת מזל טוב ללידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

הרב **משולם פרידמן** שליט"א
לרגל שמחת הבר מצווה לבנו היקר

שהצטברו חריגות אלו כמה פעמים, ונמצא שהחודש הראשון לא יהיה בתקופת האביב, אז צריך קביעות והחלטה שהשנה הזאת תהיה שנה של י"ג חדשים.

אולם לגבי חודש, באופן טבעי יותר קרוב לעשותו של ל' יום מאשר של כ"ט יום שהרי חודש הלבנה הוא מעט יותר מכ"ט יום וחצי, ולכן אין סיבה לקבוע שהחודש באופן טבעי יהיה רק כ"ט יום. אלא אם אין קובעים כלום הוא נמשך להיות במלוא גדלו האפשרי דהיינו ל' יום, ורק אם צריך לעשותו של כ"ט מקדשים וקובעים את יום הל' לראש החודש הבא.

אסתכל באורייתא וברא עלמא

והנה יש להתבונן בשורש הדבר מה טעם עשה ה' ככה בבריאת עולמו, שמחזור החמה לא יהיה תואם עם מחזור הלבנה. ולכאורה נאה ומוצלח יותר שיהיה החודש שלושים יום בדיוק, והשנה תהיה שלש מאות וששים יום שהם י"ב חדשים מדויקים. ומדוע ברא הקב"ה אורך כל מחזור באופן שאינו מדויק בסדר הימים, אלא החודש הוא פחות קצת משלושים יום, ואילו שנת החמה יש בה עודף של כמה ימים על י"ב חדשי לבנה. עד כי כאשר אנו באים לקבוע לוח שנה עלינו ליצור אותו באופן מורכב, ואין קביעת כל החדשים שווים ואין כל השנים שוות בקביעותן. ומדוע לא ברא הקב"ה את עולמו במחזורים שלמים בצורה שישתלבו ויתאימו היטב התקופות והזמנים.

ונראה שאדרבה, זה הטעם שהתקופות נבראו באופן כה מורכב ומסובך. משום ד'אסתכל באורייתא וברא עלמא', כלומר שהעולם נברא לתת מקום להלכות התורה ומצוותיה וגדריה. כי על ידי המורכבות הסבוכה שבסידור החדשים, נדרש לקבוע כמה וכמה גדרי הלכות, שהם המה 'הלכות קידוש החודש ועיבור השנים'. ובכך באים לידי ביטוי משפטי התורה וחוקיה בפתרון סדר זמני החודש והשנה ושילוב המחזורים השונים [עייני ספר 'בן מלך חג השבועות' שער ה מאמר א מה שנתבאר בזה].

סוד מיעוט הלבנה

והנה חודש הלבנה הוא כ"ט יום וי"ב שעות ותשצ"ג חלקים, שנראה מזה להדיא שעיקר המספר המיועד לחודש לבנה הוא שלושים יום רק שנפחת במקצת. לעומת זאת שנת החמה היא שס"ה יום שזה עודף על שנת הלבנה שהיתה אמורה להיות

מודעה רבה לאזורייתא

שמחים אנו לבשר לחברי ותומכי המכון
ולכלל אוהדי תורת רבינו בעל ה'בן מלך' צוק"ל

שבעז"ה יתקיים מבצע חלוקת ומכירת ספרים מיוחד

בו ניתן יהיה להשיג את ספרי רבינו בעל ה'בן מלך' צוק"ל

בהזדמנות זו יוכלו כל מנויי המכון לקבל את הספרים החסרים להם,
כמו"כ מי שאינו מנוי יוכל לרכוש את הספרים

החלוקה/המכירה תתקיים ע"י הזמנה במערכת ממוחשבת בקו "בן מלך"
033077354 שלוחה 7, בה יוכל כל אחד לעדכן את הספרים שהוא מעוניין
בהם, והמכון יעביר אותם לביהכנ"ס דקהילתנו הסמוך למקום מגוריו
המערכת תהיה פתוחה להרשמה עד יום א' פרשת תזריע כ"ח אדר"ב בערב
חלוקת הספרים תתקיים ביום ג' א' ניסן וכיום ד' ב' ניסן - בין השעות 10-8 בערב

מחירי הספרים כדלהלן:

ביטחון

30 ש"ח

שיר השירים

30 ש"ח

עניינים בש"ס

40 ש"ח

שומע נעונה

30 ש"ח

**הגדה של פסח
המחודש**

50 ש"ח

אשכנזיה דבן מלך

20 ש"ח

**קטלוג קלטות
השיעורים**

20 ש"ח

על התורה

כל כרך - 50 ש"ח

על המועדים

כל כרך - 40 ש"ח

חכמה ומוסר

40 ש"ח

שבת קודש

40 ש"ח

מנויי המכון - מ-50 ש"ח ומעלה זכאים לקבל הספרים בחינם,
פחות מ-50 ש"ח יקבלו את הספרים בחצי מחיר
הנחה מיוחדת לרוכשים סט של בן מלך עה"ת
נציגי המכון ייצרו קשר עם המזמינים לגבי התשלום

נצלו הזדמנות זו למלא את אוצרם בספרי רבינו ה'בן מלך'

בברכה
הנהלת המכון

בחסות

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-822488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com